

«Ἡ Ρωμανία κι ἄν πέρασεν, ἀνθεῖ καὶ φέρει κι ἄλλο»

■ 14 Μαΐου 1920: Ἡμέρα Μνήμης Θράκης

Ἐκατὸν ἓνα χρόνια μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς Θράκης* Ἦχι στὴν Ἐξαφάνιση τῆς Μνήμης

Ἄφοῦ εἶχε προηγηθεῖ ἡ Γενοκτονία τοῦ Θρακικοῦ Ποντιακοῦ καὶ τοῦ Μικρασιατικοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἡ ὑπογραφή τὸ 1920 τῆς Συνθήκης τῶν Σεβρῶν, ἔδωσε στὴν Ἑλλάδα τὴν Ἀνατολικὴ καὶ Δυτικὴ Θράκη μέχρι τὴν Τσατάλτζα, σὲ ἀποστάση 20 χιλιομέτρων ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη καὶ τὴν χερσόνησο τῆς Καλλιπόλης.

● **Ἡ** Θράκη ἀπελευθερωνόταν τὸ Μαΐο τοῦ 1920 μετὰ ἀπὸ ἑξακόσια χρόνια σκλαβιάς...

Ἐπίσης, ἡ Ἑλλάδα πῆρε τὴν Ἴμβρο καὶ τὴν Τένεδο, τὴν Σμύρνη μὲ τὴν περιοχὴ τῆς, ἐνῶ παράλληλα σημειώθηκε ἡ ἀπελευθέρωση τῆς δυτικῆς (Θράκης).

Σὲ λιγότερο ἀπὸ δύο χρόνια, οἱ ραγδαῖες ἐξελίξεις στὸ μικρασιατικὸ μέτωπο, ἡ ἀλλαγὴ τῶν προσανατολισμῶν καὶ τῆς πολιτικῆς τῶν Μεγάλων Δυνάμεων ἔναντι τῶν Κεμαλικῶν, εἶχαν σὰν ἀποτέλεσμα νὰ ὑπογραφεῖ ἡ Συνθήκη Ἀνακωχῆς τῶν Μουδανιῶν, μὲ τὴν ὁποία ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς διατάχθηκε νὰ ἐκκενώσει ὄχι μόνον τὴν Ἴωνία, ὅπου ἐκεῖ πλέον γραφόταν ὁ (τραγικὸς) ἐπίλογος μιᾶς παρουσίας αἰῶνων, ἀλλὰ μέσα σὲ 15 ἡμέρες καὶ τὴν Ἀνατολικὴ Θράκη, ἐκεῖ ὅπου ὑπῆρχαν μεγάλες στρατιωτικὲς δυνάμεις του καὶ εὐρωστο ἑλληνικὸ στοιχεῖο.

Ἡ τριχοτόμηση τῆς Θράκης, ἐπισφραγίστηκε στὴν Λωζάννη, ὅπου στὶς 30 Ἰανουαρίου 1923 ὑπεγράφη (καὶ) ἡ Ἑλληνοτουρκικὴ σύμβαση καὶ τὸ Πρωτό-

κολλο «περὶ ἀνταλλαγῆς τῶν ἑλληγι-κῶν καὶ τουρκικῶν πληθυσμῶν».

Σύμφωνα μὲ τὸ πρῶτο ἄρθρο τοῦ Πρωτοκόλλου, ἀπὸ 1ης Μαΐου 1923, θὰ γινόταν ὑποχρεωτικὴ ἀνταλλαγὴ τῶν Χριστιανῶν-Τούρκων ὑπηκόων μὲ τοὺς μουσουλμάνους-Ἑλληνικῆς ὑπηκοότητος, ἐνῶ ἐξαιρέθηκαν οἱ μουσουλμάνοι τῆς Θράκης. Ἐπίσης, ἐξαιρέθηκαν οἱ Ἕλληνες τῆς Κωνσταντινούπολης (πληθυσμὸς 390.000), καθὼς καὶ οἱ Ἕλληνες τῆς Ἰμβρου καὶ τῆς Τενέδου (πληθυσμὸς 12.000).

Μὲ τὴν Συνθήκη τῆς Λωζάννης, ἡ ὁποία ἐπιβλήθηκε ἀπὸ τὰ μεγάλα οἰκονομικὰ καὶ πολιτικὰ συμφέροντα, ἐπιβεβαιώθηκε ἡ νέα πραγματικότητα στὴν ἑλληνικὴ («δυτικὴ») Θράκη, ἡ ὁποία δέχθηκε ἓνα μεγάλο μέρος τῶν προσφύγων ἀπὸ τὴν ἀνατολικὴ Θράκη, ἐνῶ ἀνατολικοθρακιῶτες πρόσφυγες ἐγκαταστάθηκαν καὶ σὲ ἄλλες περιοχὲς τῆς Ἑλλάδος.

* * *

Τὸ ἑλληνοτουρκικὸ Σύμφωνο Φιλίας (1930) ἀποτελέσσε μίαν σημαντικὴν τομὴ γιὰ τὴν Θράκη καὶ δὲν λειτούργησε μόνον οἰκονομικὰ εἰς βάρος τῶν προσφύγων, ἀφοῦ «ἡ συντριπτικὴ πλειοψηφία τους εἶδε νὰ χάνεται τὸ ἐνδεχόμενον ἀποζημίωσης τῶν περιουσιῶν τους», ἀλλὰ λειτούργησε ἠθικὰ καὶ πολιτικὰ σὰν τὸ πρῶτο μέσο γιὰ τὴν ἐξαφάνιση τοῦ προσφυγικοῦ πληθυσμοῦ, γιὰ τὴν ἐξαφάνιση τῆς Μνήμης. Ὡς ἐπισφράγισμα τῆς πολιτικῆς “φιλίας”, θὰ ἔλθει ἀμέσως μετὰ τὴν ὑπογραφή τοῦ Συμφώνου, ἡ πρόταση γιὰ ἀπονομὴ βραβείου Νόμπελ εἰρήνης στὸν Μουσταφᾶ Κεμάλ!

Μεταπολεμικὰ, ἀφοῦ ἔχει προηγηθεῖ ἡ σκληρὴ φασιστικὴ-ναζιστικὴ Κατοχὴ ἀπὸ τὴν Γερμανία καὶ τὴν Βουλγαρία, καθὼς καὶ ὁ Ἐμφύλιος, ἀκολουθεῖ ἡ κοινὴ ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Τουρκίας στὸ NATO, τὸ 1952.

Ἡ Τουρκία συνέχισε τὴν δρᾶση της, ποὺ εἶχε σὰν στόχο τὶς μουσουλμανικὲς μειονότητες στὴν Θράκη (μορφωτικὰ σύμφωνα 1951 καὶ 1968), τὴν ἑλληνικὴν μειονότητα τῆς Κωνσταντινούπολης (πογκρὸμ τοῦ 1955, ἀπελάσεις 1964), τῆς Ἰμβρου καὶ τῆς Τενέδου (ἵδρυση ἀγροτικῶν ἀνοιχτῶν φυλακῶν, ἀπελάσεις), μὲ πρωταρχικὸ σκοπὸ τὸν ἀφανισμὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ τὴν δημιουργία μίας κατάστα-

σης πίεσης στην Θράκη (παράλληλα με αυτήν στην Κύπρο και τὸ Αἰγαῖο).

Στὴν Θράκη, ἡ Τουρκία ἐκμεταλλεύθηκε τὰ ψυχροπολεμικὰ δεδομένα καὶ ἀπαίτησε ἀπὸ τὴν σύμμαχο Ἑλλάδα, νὰ μαθαίνουν οἱ Πομάκοι, ὅπως καὶ οἱ Ἀθίγγανοι τὴν τουρκικὴ γλῶσσα. **Γ**εγονὸς ποὺ ἐνδιέφερε τὴν συμμαχία μιὰ καὶ προτιμοῦσε νὰ δεῖ νὰ μαθαίνουν οἱ Πομάκοι καὶ οἱ Ρωμὰ τὴν τουρκικὴ γλῶσσα καὶ νὰ ὑφίστανται τὴν τουρκικὴ προπαγάνδα, ἄσχετα ἂν αὐτὸ θὰ εἶχε ἐπιπτώσεις μακροπρόθεσμα στὴν Ἑλλάδα, παρὰ νὰ τοὺς δεῖ νὰ καταλήγουν στὸ ἄλλο ἀντίπαλο στρατόπεδο καὶ συγκεκριμένα στὴν Βουλγαρία.

* * *

Οἱ τουρκικὲς πιέσεις θὰ συνεχιστοῦν στὴν Ἑλλάδα γιὰ τὶς μουσουλμανικὲς μειονότητες, ζητώντας τὴν ἀλλαγὴ τῆς ὀνομασίας τους τὸ 1955 σὲ «Τουρκικὴ» (μειονότητα), πιέσεις ποὺ ἐντείνονταν μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου καὶ τὴν περαιτέρω προσέγγιση τῶν δύο πλευρῶν. **Μ**ὲ τὴν ἴδια ἀντίληψη συμπεριφέρθηκαν οἱ δύο χῶρες, τὸ 1951 καὶ τὸ 1968 ὅταν ὑπογράφηκαν τὰ Μορφωτικὰ Πρωτόκολλα, ποὺ εἶχαν σὰν ἀποτέλεσμα τὴν εἰσβολὴ τῆς τουρκικῆς πολιτικῆς στὴν Θράκη.

Ἡ Ἑλλάδα μετὰ τὴν εἴσοδό της στὸ ΝΑΤΟ, θὰ ἐγκλωβίσει ἀρκετὲς περιοχές, ἱκανὲς γιὰ νὰ δεχθοῦν μόνο στρατιωτικὰ ἔργα καὶ «ἀνεπιθύμητους δημόσιους ὑπαλλήλους καὶ στρατιωτικούς».

Τὸ «θὰ σὲ στείλω στὸν Ἐβρο», ἦταν τὸ σύνθημα.

Ἡ Θράκη, ποὺ ἀποτέλεσε γιὰ λόγους Νατοϊκῆς ἀσφάλειας τὸ ἀνάχωμα πρὸς τὶς χῶρες τοῦ συμφώνου τῆς Βαρσοβίας, εἶναι χαρακτηριστικὴ. **Β**έβαια αὐτὸς ὁ καθορισμὸς ἐνὸς συγκεκριμένου ρόλου γιὰ τὴν Θράκη, εἶχε τὶς ἐπιπτώσεις του στὴν οἰκονομικὴ, κοινωνικὴ, δημογραφικὴ ἰσορροπία, μὲ τὰ ἐπακόλουθα τῆς ἐρήμωσης, τῆς μετανάστευσης, τῆς περιθωριοποίησης.

Ἡ Θράκη καθόλη τὴν μεταπολεμικὴ περίοδο ἔμεινε ἔξω ἀπὸ τοὺς κρατικὸς προγραμματισμοὺς ποὺ εἶχαν σχέση μὲ τὴν ἀνάπτυξή της, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἀποτελεῖ μιὰ ἀπὸ τὶς πρὶ φτωχὲς περιφέρειες τῆς Εὐρώπης.

Παράλληλα, στὸ πολιτικὸ πεδίο, ἡ στάση τῆς Ἑλλάδας ἀπέναντι στὴν Θράκη θὰ ἐπηρεαστεῖ σημαντικὰ, καθοριστικὰ στὴν συνέχεια, μετὰ τὸ 1952, εἴτε μὲ τὴν πίεση γιὰ ἀλλαγὴ

ἀπὸ μουσουλμανικῶν σὲ Τουρκικῶν τοῦ χαρακτηρισμοῦ τῶν μειονοτήτων, εἴτε μὲ τὰ Μορφωτικὰ Πρωτόκολλα, εἴτε μὲ τὴν ἀνοχὴ στὸ ρόλο τοῦ Τουρκικοῦ προξενείου τῆς Κομοτηνῆς καὶ τὴν δημιουργία κλίματος ἔντασης στὴν περιοχή.

* * *

Μετὰ τὴν τουρκικὴ εἰσβολὴ στὴν Κύπρο καὶ τὴν κατάληψη τοῦ 40% τοῦ ἐδάφους τῆς, ἀρχίζει νὰ γίνεται πιὸ ἔντονη ἀπὸ τὴν τουρκικὴ πλευρὰ, ἡ ἀμφισβήτηση τῆς Θράκης, ἡ ὁποία κορυφώνεται μὲ τὶς κινήσεις στὶς ἐθνικὲς, τοπικὲς νομαρχιακὲς-περιφερειακὲς ἐκλογές, γιὰ τὶς ἐκλογές γιὰ τὸ εὐρωπαϊκὸ κοινοβούλιο καὶ μὲ τὴν δημιουργία «ἀνεξάρτητων μειονοτικῶν συνδυασμῶν».

Μετὰ τὴν ἀλλαγὴ τῆς γεωγραφίας τὸ 1989 καὶ τὸ τέλος τῆς ψυχροπολεμικῆς ἐποχῆς, ἄλλαξε καὶ ὁ ρόλος τῆς Θράκης. **Ἡ** Τουρκία βλέποντας νὰ ἀλλάζουν οἱ ὅροι τοῦ παιχνιδιοῦ προσάρμοσε τὴν πολιτικὴ τῆς στὴν μεταψυχροπολεμικὴ ἐποχῇ. **Υ**λοποιεῖ πολιτικὲς διεθνοποιήσεις τοῦ θέματος τῶν μουσουλμανικῶν μειονοτήτων ποὺ συνεχίζει νὰ τὶς ὀνομάζει τουρκικὲς, ἀνακινεῖ συνέχεια θέμα παιδείας καὶ θρησκευτικῆς ἐλευθερίας τῶν μειονοτήτων δημιουργώντας ἐντάσεις καὶ ἐντυπώσεις, ἐνῶ ἔντονη κινητοποίηση ἀναπτύσσεται καὶ μὲ τὸ θέμα τῶν μουφτήδων τῆς Ξάνθης καὶ τῆς Κομοτηνῆς, ποὺ ἔχει διορίσει τὸ Ἑλληνικὸ κράτος καὶ δὲν τοὺς δέχεται ἡ Τουρκία ζητώντας ἐκλογή.

Στὴν Θράκη ἡ τουρκικὴ πολιτικὴ χρησιμοποίησε καὶ συνεχίζει νὰ χρησιμοποιεῖ μεθόδους ποὺ ἔχουν σὰν σκοπὸ τὴν συνένωση καὶ τῶν ἐκτουρισμὸ τῶν μουσουλμανικῶν μειονοτήτων, ἔτσι ὥστε νὰ ἀποκτήσουν τεχνητὴ τουρκικὴ συνείδηση, θεωρώντας ὡς «μητέρα πατρίδα» τὴν Τουρκία. **Ἐ**δῶ θὰ πρέπει νὰ προστεθεῖ ἡ τουρκικὴ προσπάθεια νὰ ἀναγνωρισθοῦν οἱ μουσουλμανικὲς μειονότητες ὡς μία ἐθνικὴ τουρκικὴ μειονότητα.

Ἡ τουρκικὴ πολιτικὴ ἀποβλέπει στὴν δημιουργία δεσμῶν πολιτικῶν (στὴν οὐσία καὶ στὴν ἐπιδίωξη ἀλυτρωτικῶν, οικονομικῶν, ὑπὸ κηδεμονία καὶ εὐκόλα ἐλεγχόμενες καὶ «πολιτιστικῶν» συνισταμένων στὴν ἀπὸ κοινοῦ ἀντίληψη τῆς κρατικῆς τουρκικῆς προπαγάνδας), μεταξὺ «δυτικῆς καὶ ἀνατο-

λικής Θράκης» αλλά και μεταξύ «δυτικής Θράκης και νοτίων βουλγαρικών ἐπαρχιών».

Εἶναι προφανές, ὅτι ἡ τουρκικὴ πολιτικὴ προσπαθεῖ νὰ ὑπονομεύσει κάθε προσπάθεια διαφοροτικότητας μέσα στοὺς μουσουλμάνους, τρομοκρατώντας μὲ κάθε τρόπο τὶς προσπάθειες τῶν Πομάκων καὶ τῶν Ρωμὰ γιὰ ἀνάκτηση τῆς ταυτότητάς τους καὶ ἀπεμπλοκῆς ἀπὸ τοὺς τουρκικοὺς μηχανισμούς. Μάλιστα σὲ κάθε εὐκαιρία γίνεται ἀναφορά, ἀπὸ καθεστωτικούς παράγοντες ἀπὸ τὴν Τουρκία, καὶ ἀπὸ τοὺς ψευδομουφτῆδες, στὴν «μία καὶ ἐνιαία μειονότητα», δηλαδή τὴν «τουρκικὴ», καὶ στὸν ἀγῶνα ποὺ πρέπει νὰ συνεχιστεῖ, ὥστε «νὰ γίνεῖ ἡ δυτικὴ Θράκη τουρκικὴ».

Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά, ἡ ἐλλαδικὴ πολιτικὴ γιὰ τὴν Θράκη στὸν χῶρο τῆς οἰκονομίας περιορίστηκε σὲ πολιτικὲς κινήτρων, μὲ στόχο περισσότερο τὴν στήριξη τοῦ εἰσοδήματος καὶ τοῦ κέρδους καὶ λιγότερο τὴν ἀνταγωνιστικότητα καὶ τὴν βιωσιμότητα τῆς οἰκονομίας.

* * *

Ἡ διαπίστωση, γιὰ τὴν ὁποία πρέπει νὰ ληφθοῦν ἄμεσα πρωτοβουλίες, πολιτικὲς, οἰκονομικὲς, ἀναπτυξιακὲς, ἐκπαιδευτικὲς καὶ κοινωνικὲς, εἶναι ἀποκλειστικὰ μία καὶ μοναδική: **Ἡ Θράκη εἶναι ἀνάμεσα σὲ συμπληγάδες.**

• **Ἀπὸ τὴν μία πλευρά,** δρᾷ ἀνενόητα ἕνας ποικιλόμορφος τουρκικὸς ἐθνικισμὸς μὲ ἑκατοντάδες παραμέτρους, ποὺ καθημερινῶς ἐκτείνει τὴν δραστηριότητά του, προκαλώντας καὶ δυναμιτίζοντας τόσο τὴν εἰρηνικὴ συμβίωση μεταξύ πλειονοτικῶν καὶ μειονοτικῶν, ὅσο καὶ τὴν ἐλληνικὴ ἀσφάλεια καὶ ἐθνικὴ κυριαρχία. **Ἡ τελευταία ἔκφραση** μὲ τὴν «ἰδιωτικὴ ἐπίσκεψη» τοῦ ὑπουργοῦ τοῦ Ἐρντογὰν εἶναι χαρακτηριστικὴ.

• **Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά,** βρίσκεται ἡ γιὰ χρόνια ἀδιάφορη Ἑλλάδα ποὺ ἀγνοεῖ τὴν Θράκη καὶ τὰ προβλήματά της καὶ ποὺ ἔχει μείνει μὲ τὴν πολύχρονη φλυαρία περὶ «ένσωμάτωσης» ἢ «ένταξης» τῆς μειονότητας στὴν ἐλλαδικὴ κοινωνία, χωρὶς νὰ βλέπει τὸν ἐπεκτατισμὸ τῆς Τουρκίας καὶ τὴν καταπίεση Ἑλλήνων πολιτῶν, χριστιανῶν καὶ μουσουλμάνων, Πομάκων, Ρωμὰ καὶ τουρκόφωνων.

Εἶναι ἀναμφισβήτητο καὶ προφανές

πώς, δὲν μπορεῖ νὰ συνεχιστεῖ οὔτε ἡ τουρκικὴ ἐθνικιστικὴ πρόκληση, ἢ ὁποῖα ἔχει ἄμεση ἐπίπτωση στὶς μουσουλμανικὲς μειονότητες, πόσο μάλλον δὲν μπορεῖ νὰ συνεχιστεῖ ἢ ἀδιαφορία τῆς Ἑλλάδας γιὰ τὸν κρίσιμο καὶ ζωτικῆς σημασίας χῶρο τῆς Θράκης.

(*) Βλ. https://aktines.blogspot.com/2021/05/blog-post_94.html • Τοῦ Θεοφάνους Μαλκίδη, Δρ. Παντείου Πανεπιστημίου. • Ἐπιμέλ. ἡμετ.